

KARAVĪRS UN GUNTIŅA

KĀDA LATVIEŠU ZĒNA ODISEJA

ATIS LEJIŅŠ

KARAVĪRS UN GUNTIŅA

KĀDA LATVIEŠU ZĒNA ODISEJA

821.174-94

Le 405

Andrejs Volkovs/DesignBaltic.lv vāka dizains

4. vāka fotogrāfijas autors Džerijs Šterns.

Atis Lejiņš

KARAVĪRS UN GUNTIŅA

Kāda latviešu zēna odiseja

Apgāda Zvaigzne ABC vadītāja *VIJA KILBLOKA*

Projekta vadītāja *Bārbala Simsons*

Redaktore *Gundega Sēja*

Korektores *Zaiga Lasenberga* un *Agnese Rūtena*

Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6

Rīgā, LV 1010. Red. nr. L-4388.

Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā.

© Atis Lejiņš, 2024

© Literārā apdare, izdevums, mākslinieciskais noformējums,

Apgāds Zvaigzne ABC, 2024

ISBN 978-9934-32-507-6

Veltījums maniem vecākiem
Annai un Eduardam Lejiņiem
pateicībā par mīlestību, gādību un drošību

Kurzemes katls

Saule dedzināja, kaut pavasaris tikko bija nomainījis ziemu. Tik karsts pavasaris sen nebija piedzīvots. Laimonim reizi pa reizei pāri galvai kā bišu spiets spindzēja lielkalibra ložmetēja lodes. Viņš gulēja uz vēdera, pieplacis pie sausās zemes, un lāgā neuzdrošinājās pacelt galvu kaut nedaudz, lai pāri vētrā nolauztam milzu priedes stumbram redzētu, kas notiek viņam tepat priekšā. Tarkšķēja ložmetēji, šauteņu atsevišķie tak, tak, tak... (kā maza āmuriņa kladzieni pret čuguna plīts virsmu) un gandrīz vai ritmiski ar vienādām atstarpēm dobjie lielkalibra ložmetēji, no kuriem viens raidīja savu svinu pāri Laimoņa gulošajam stāvam.

Mani būs pamanījuši. Domā, ka es snaiperis! Velna milti!

Neizpalika arī mīnmetēju baigie šāviņi, kurus pārspēja vienīgi no tanka izšautie lādiņi. Gluži kā cilvēkam vēl nezināms nezvērs auroja pāri pozīcijām ar tādu spēku, ka brīžiem varēja likties – pacels karavīrus gaisā un aizraus sev līdzī, lai sašķaidītu, nometot tos uz zemes. Pacelt vai nepacelt galvu – un, ja paceltu, tad kad? Kurā brīdī? Bija taču jāredz, kas priekšā notiek. Vēl viens jautājums mocīja visas Laimoņa maņas – cik ilgi turēt galvu augšā? Protams, tikai tik ilgi, cik vajadzīgs. Viņš jau no savas kara pieredzes zināja, ka tas ir ļoti mīklains aprēķins, kas nereti beidzas ar tūlītējām mūža beigām – no

galvas nekas pāri nepaliek, ja tajā ietriecas smagā ložmetēja svina pika. Lode iziet cauri kā sviestam, bet cilvēku pēc vaiga vairs pēcāk pazīt nevar.

Kara pieredze? Tā kā mazliet par augstu mērķēts astoņpadsmit gadu vecam zēnam! Pa kuru laiku viņš būtu sakrājis kara pieredzi? Taču dažkārt pietiek ar vienu vienīgu lielu kauju – ja laimējas nebūt nošautam, tad vari sevi saukt par karavīru. Laimonim tādas bija vairākas, jo viņš karoja Kurzemes katlā. Pašreizējais uzbrukums pretinieka postenim bija tikai neliela akcija, kas ilgs labi ja dienu. Tādas frontē notiek palaikam, un arī šī nebūs pēdējā. To viņš labi zināja. Tā bija rutīna. Jo abas puses nejaudāja vairs iet lielos uzbrukumos. Bet arvien vēl nevarēja zināt, vai tranšējās atgriezīsies dzīvs arī pēc nieka kaujām, – un vispār nebija zināms, kad beigsies karš. Laimonis bija pārliecināts, ka drīz. Visi kari ar laiku beidzas, bet šim karam beigas nu bija vairāk nekā jaušamas. Amerikāņi jau bija ieņēmuši pirmo pilsētu Francijā, iekams Laimonis tika iesaukts vēl pirms Jāņiem 1944. gadā. Vācietis nemitīgi atkāpās abās frontēs – rietumos un austrumos, tikai Kurzemē savā eža pozīcijā vēl spēja noturēties.

Pēc nemitīgajām lielkaujām ar Staļina armiju fronti Kurzemē sāka saukt par Kurzemes katlu – viss vārījās kā ellē – uzbrukums pēc uzbrukuma tika atsists, bet uzvarām un upuriem pār krieviem nebija nekādas nozīmes. Kad Berlīne kritis, tad būs cauri arī ar Kurzemi. To zināja katrs karavīrs, neviens vairs neticēja vācu brīnumieročiem, kas teju teju samals krievu ordas. Paši vācu karavīri, kas atradās tepat blakus viņa rotai, vairs neticēja nekam. Izskats viņiem bija gana drūms, viņi jau zināja, ka krievu, amerikāņu un angļu armijas tikpat kā jau visu fāterlandi

ieņēmušas. Un te viņi atdod savas dzīvības par kaut kādu *Lettland*, kur nedzīvo ne viņu bērni, ne sievas, ne mātes vai tēvi.

Dīvaini, kas tik prātā neienāk, kad guļ uz vēdera un nekur nevar iet. Kā sapnī ar paātrinātu darbību viņš redz savu iesaukšanu leģionā, atkāpšanos no Volhovas, Mores kauju un tagad tepat bērzu birzī smiltīs un zālē pie Džūkstes. Un kā agrāk bezdarbības brīžos pēkšņi iznirst viņas tēls!

Laimonim šķita, ka viņa aizvien biežāk sāk par sevi atgādināt. Viņas atturīgi vilinošais smaids ar tikko jaušami uzkrāsotām lūpām varēja pēkšņi parādīties klusā nakts stundā, kad viņš stāvēja sardzē, vai tad, kad viņš centīgi tīrīja savu kauluzāģi*. Seržants bija pamanījis, ka Laimonis tīri labi rikojas ar šaujamrīkiem, un uzticēja viņam šo ietekmīgo patšauteni, kad tās iepriekšējais lietotājs bija kritis kaujā. Laimonim kritušā bija ļoti zēl, jo viņš brīvajās stundās bija ne tikai iemācījis Laimonim rīkoties ar ieroci, bet arī stāstījis par saviem sešiem mazajiem bērniem un sievu, kas gaida viņu mājās pārnākam kaut kur laukos Latgalē, ko krievi ieņēmuši jau pirms pusgada. Toties tas stipri pacēla Laimoņa cieņu vadā, jo visi vecie kanaki piekritoši māja ar galvu, ka Laimonis ir pareizais zāģa mantinieks.

Dīvainākais bija tas, ka viņas seja iznira acu priekšā tieši tad, kad viņš ar visu rotu stāvēja ierakumos un tālumā uzmanīgi vēroja ienaidnieka pozīcijas, gaidot uzbrukumu. Viņš tad arī arvien domāja par tēvu, māti, brāli un māsu – dažkārt aizdomādamies, ka karš beidzies un viņš ar straujiem soļiem, gandrīz vai skriešus,

* Rokas ložmetējs (*žargonv.*).

iet caur vārtiem pa taku, kas ved uz senču vecajām lauku mājām, – Kāravs jau lec viņam pretim, smilkstēdams un reizē riedams no lieliem priekiem, bet māte, tikko beigusi kārt veļu, pagriežas, spēji paceļ abas rokas virs galvas, lai pēc tam tās tūlīt nolaistu, kā jau latviešu sievietes mēdz darīt pārsteiguma brīžos, bet tad – pēkšņi – viņa!

Bet tikai uz īsu brīdi – tīkamo iedomu pasauli satrieca baigais kara troksnis, sāka kaukt “Staļina ērģeles”*, un pāri ganībām, kas tagad pārvērstas par tuksnesi, no ierakumiem cēlās augšā mazi, pelēki vīriņi, kas, tuvojoties Laimonim, kļuva arvien lielāki. Un viņam bija jāšauj, jo tie šāva uz tevi. Laimonis, pielicis vaigu tuvāk pie kauluzāģa laidņa, šāva, cik vien jaudāja.

Tagad viņa parādījās īpaši vilinoša – vai tas bija brīdinājums? Nē, tagad gan par viņu nedrīkst sapņot, tas būtu pārāk bīstami. Viņam jāsasprindzina visi garīgie un fiziskie spēki, lai paceltu galvu. Tomēr pirms galvas pacelšanas bija jāatceras pirmā tikšanās lielajā ballē, kur bija sanākuši kopā vairāki simti cilvēku baudīt prieku un atpūtu. Viņš, zaļš, izstīdzējis jauneklis ar neveiklām kustībām, ieraudzīja viņu burzmā un uzlūdza uz deju. Kā viņš atrada tādu drosmi, vēl tagad, viegli sarkdams, pats nevarēja saprast. Tas viss notika tik ātri, un sajūta bija tik brīnišķīga, turot viņu rokās un griežot valsī, ka viņš pat neapjēdza, ko dara.

Viņa gan bija atturīgāka, taču ļoti laipna un ik pa brīdim uzsmaidīja viņam. Laikam tāpēc, ka viņš vervelēja ne pārāk sakarīgu vārdu virknējumus. Pēc tam Laimonis lielā kaunā un ne par kādu naudu nevarēja atcerēties, ko viņš centās tai pateikt. Tikai vēlāk, diemžēl tikai vēl pāris

* Krievu raķešu baterija Otrajā pasaules karā.

reižu tiekoties ar šo brīnišķo būtni, viņš kļuva nedaudz sakarīgāks, kaut sirds daudzījās vienmēr, tirpas skrēja pa muguru katru reizi, kad Valtera kalniņā satika viņu. Ceļā uz fronti, atvadoties no viņas, Laimonis atkal atļāvās gandrīz neiedomājamu pārdrošību – nobučot viņu, ko viņa arī uz pārāk īsu mirkli atļāva un tad, smaidot savu burvīgo smaidu, pakratīja viņam ar pirkstu. Laimonis aizgāja uz fronti pilnīgā eiforijā.

Laimonis pašķielēja pa kreisi, kur blakus milzīgam akmens blūķim gulēja vācu kapteinis, un noskurinājās. Tas gan nedomāja par galvas pacelšanu, Laimonis to tūlīt saprata – kapteinis Mejers bija pieklāvējis zemei. Laimonis tīri vai nobrīnījās – virsnieks ar vairāku gadu stāžu no “neuzvaramās” vācu armijas. Taču varbūt tāpēc kapteinis ir vēl dzīvs? Bet ja nu ienaidnieks ir viltīgi pierāpojis viņu pozīcijām? Zināms taču, ka sarkanarmija savus karavīrus nežēlo, raida viņus uzbrukumā, kamēr lielgabali vēl apšauda pretinieka tranšejas. Daudzi krita no savējo izšautiem šāviņiem, toties vāciešus un latviešu leģionārus gan tas krietni pārsteidza. Turpat ierakumos sākās tuvcīņa. Vecie kanaki zināja stāstīt, ka situšies kā deviņi mēmie, pirms iztriekuši sarkanarmiešus ārā no tranšejām.

Kas tie par sarkanarmiešiem? Gadījās, ka tādi paši latvieši kā viņš pats. Skaidrā nakts laikā pie Aiviekstes Laimonis pēkšņi sadzirdēja pazīstamas skaņas tepat pāri upei, kur viena rota nupat nomainīja otru. Aiviekstes abos krastos sasaucās, cits citu iztaujājot. No kādas pilsētas? No kāda pagasta? No kuras Rīgas ielas? Skolas? Tonakt abas karojošās puses ilgi negulēja.

Vēl šodien rotā runāja par baismīgo atgadījumu tepat mežā. Tas notika vilku mēnesī, kad sals pieturējās stipri

zem nulles. Divi 19. divīzijas karavīri bija norīkoti vērot šauro celiņu no augsti eglē ierīkota mednieku slēpņa. Te pēkšņi – klusi soļi sniegā. Kā tad – divi sarkanarmieši nesteigdamies iet pa celiņu, uzmanīgi vērodami apkārtni. Leģionāriem bija pavēle nešaut, tikai ziņot par redzēto. Taču kārdinājums bija pārāk liels – tik viegli par diviem samazināt ienaidnieku skaitu. Pirksti nospieda mēlītes, divi spalgi šāvieni, un atkal klusums. Piesteigušies klāt pie saļimušajiem stāviem un apgriezuši tos otrādi ar vaigu pret debesīm, viens no šāvējiem baigā balsī pēkšņi iekliedzās un tad ik pa brīdim izdvesa necilvēciskas skaņas – pa pusei rēkdams, pa pusei stenēdams – tēvs bija tikko nogalinājis savu dēlu!

Grūti pateikt, vai dēla dziestošās acis vēl pazina tēvu; pārejas posms dvēselei starp šosauli un viņšauli var būt garāks vai īsāks atkarībā no tā, kur lode trāpījusi un cik sīksts ir mirstošais cilvēks. Tāpēc nevar droši zināt, kad mirstošā acis vairs neredz, kaut ķermenis ir vēl silts un asinis nav vēl gluži stājušas ritēt. Laimonis domāja, ka acis zaudē savu spēju uztvert pasauli tajā brīdī, kad mirējs nevar tās vairs fokusēt, kad acis īsu mirkli apmiglojas, lai pēc tam stingi un vienaldzīgi raudzītos tālumā.

Laimonis mierināja sevi, ka vismaz viņa sektora otrajā pusē nebija dzirdēta latviešu valoda, un pretinieku līķi arī neliecināja, ka viņa rota būtu nāvējusi savus tautiešus. Tad būtu jāiet tepat pakārties! Kāpēc tad viņš karo? Lai apšautu savējos? Kā tas viss tik nelāgi sanācis? Kur palikusi leģionāru devīze: “Mēs sitīsim tos utainos, pēc tam tos zilipelēkos”? Vācieši vēl nesen sagūstīja un apšāva leģionārus, kas gribēja nodibināt Latvijas armiju un uzsākt karu pret Vāciju, vēl karam nebeidzoties. Par

kureliešiem jau frontē runāja, bet vācieši paspēja viņus pietiekami ātri nožmiegt, iekams Laimonis un viņa rotas biedri īsti saprata, kas tie tādi un ko viņi grib panākt. Latviešu būvrotā, kurai bija uzdots kopā ar SD karavīriem uzbrukt kureliešiem, bet atteicās to darīt, tūlīt tika pārsūtīta uz fronti. Vairāki nonāca viņa rotā, bet gandrīz visi krita lielajā Ziemassvētku kaujā. Rota tika pamatīgi saplūnīta.

19. divīzija laikam tā arī beigs šo baigo karu kopā ar Vāciju, pret kuru karoja visa pasaule. Laimonis juta, ka pārāk lielu godu tas Latvijai nedos – ak, kas notiktu, ja visi bruņotie latviešu vīri Kurzemē pasludinātu, ka Latvija atkal brīva, un uzklausīs tikai latviešu nacionālo vadību? Vai tad amerikāņi un angļi neatbalstītu ar ieročiem un pārtiku, kā viņi tagad atbalsta krievus? Taču kur ir Latvijas valdība?

Laimonis pacēla galvu. Kāpēc tieši tad – viņš nemācētu pateikt, ja viņam jautātu. Tas notika spontāni, un viņš redzēja 200 metru attālumā lauku māju puduri, kur bija apmetušies krievi. Bija klusums, kas nereti iestājas starp karojošajām pusēm. Šīm divainajām “pauzēm” Laimonis nevarēja dot nekādu sakarīgu skaidrojumu. Tās gadījās pat visintensīvākajā karadarbībā – it kā abas puses vienlaikus pagurtu, ievilkto elpu, pirms atkal laida darbā nāves ieročus.

Varbūt uz karavīriem iedarbojās kāds lielāks, neapverams spēks, kas deva iespēju vīriem bruņucepurēs un uniformās pārdomāt savu rīcību un atzīt, cik tā tomēr absurda. Laimonis šo divaino parādību bija fiksējis savā apziņā, taču nekad par šīm pauzēm netika runājis ar saviem cīnubiedriem. Neviens par tām nerunāja varbūt

arī tāpēc, ka izvairījās runāt, jo baidījās. Kāpēc būtu jābaidās, Laimonis nespēja iedomāties, bet karā, kad cilvēks zināja, ka viņš nemaz nevar izvairīties no pēkšņas nāves, radās tāda kā savvērestība, ka lieka uzmanība mistiskām lietām īpaši nav jāvelta. Maņas to iegaumēja, bet tālāk skaidrojumu nemeklēja. Ko citi domā, Laimonis nezināja, bet viņā pašā radās nelādzīga nojauta, ka skaidrojums dīvainajai parādībai noteikti ir, bet to dabūs zināt tikai tad, kad būs kritis. Bet mirt viņš negribēja.

Viņš redzēja, ka daži viņa rotas vīri bija pielīduši visai tuvu kūtij, kas, celta no lieliem laukakmeņiem, šķiet stāvējusi simts gadu. Varbūt latviešu zemnieks, atpircis zemi no vācu barona, kas viņam to atņēma pirms pāris simts gadiem, to cēlis turku kara laikā? Pag, kad tad Krimas karš īsti notika? Nav vēl simts gadu apkārt! Radurakstos bija taču viens vecvectēvs, kuru jaunībā cara tētiņš sūtījis pret angļiem un frančiem, kas steidzās turkiem palīgā. Labi, ka vesels atgriezās, jo toreiz Krievija karu smagi zaudēja.

Varbūt tomēr kūts būvēta pēc turku kara? Vienalga, krietnā zemnieka rūpīgi saliktie akmeņi labi sargāja jaunus iemītņiekus no lodēm. Toties saimnieka māja, celta no četrstūraini aptēstām priedēm, kauluzāģa lodes laida cauri. Bet bija jāšauj no stipri mazāka attāluma, citādi, iztriecoties cauri blīvam kokam, tās otrā pusē zaudēja savu spēku un turpat vien uz grīdas nokrita. Ābeļdārzā aiz akas jāņogu krūmos bija divi mīnmetēji. Bet tālāk pa kreisi no zemnieka sētas bija redzams balts ceļš, kas meta slaidu loku ap mājām un gāja garām simt metru attālumā no Laimoņa. Tur, kur sākās ošu gatve no ceļa uz mājām vareno koku aizsegā, nogaidoši stāvēja divi krievu tanki, laikam T-34 modeļi. Uz tiem uzmontēti liekalibra

ložmetēji, no kuriem acīmredzot šauts uz viņu. Abi šāvēji turēja vēl joprojām tos šaušanas gatavībā un uzmanīgi vēroja ceļu sev priekšā – nebrauc!

Un pareizi darīja, jo pa kreisi no ceļa egļu pudurā bija tikko saredzamas rotas prettanku pieredzējušo meistaru Valda un Aivara muguras. Viņi glūnēja un gaidīja bez mazākās kustības. Ja tanki drāztos lejā pa lēzeno ceļu, viņiem nebūtu grūti ar savām prettanku dūrēm vienā reizē trāpīt abiem. Bet tanki palika stāvam drošā attālumā – laikam arī nejuta vajadzību riskēt.

Neriskēja arī rotas vads, kas gāja uzbrukumā no labās puses bērzu birzs aizsegā. Zēni bija piezagušies pavisam tuvu, un patlaban varēja dzirdēt, kā abas puses apsaukā viena otru. Laimonis saklausīja, ka krievi tiek aicināti padoties. Tad atkal tanki un ložmetēji ierēcās, bet Laimonim galva sen bija drošā vietā. Taisni brīnums, cik daudz var acs nofiksēt vienā pavisam īsā mirklīti! Ilgāk par pusotru sekundi viņš jau galvu nebija turējis virs akmeņu kaudzes, un tagad, kad lodes atkal spindza viņam pāri, viņš pagriezās sāpus, lai pateiktu vācietim, ko bija novērojis.

Laimonis runāja labā vācu valodā. Par to viņš bija pateicīgs savai latviešu valodas skolotājai, kas prata viņā iedēstīt iejūtības sēkliņu pareizai un skaidrai valodas lietošanai. Kropļota valoda – kropļota dvēsele, viņa mācīja. Laimonim šī atziņa stipri patika, jo par kaut kādu kropli viņš negribēja kļūt. Viņa mācēja grūto latviešu gramatiku padarīt par aizraujošu pacietības spēli, un vienubrīd Laimonis pat ņēmās izgudrot jaunus latviešu valodas vārdus, tāpat kā to bija darījis jaunlatvietis Kronvaldu Atis, pat ķērās klāt alternatīvas gramatikas izgudrošanai, jo viņam iepatikās spēlēties ar vārdu priedēkļiem, piedēkļiem,

galotnēm, izskaņām un locījumiem. Pēc izlaušanās cauri latviešu valodas gramatikai Laimonim nebija vairs grūti iemācīties vācu valodu, ko pasniedza tā pati miļā, sirmā latviešu valodas skolotāja.

Diez ko viņa tagad dara – vai ir tepat viņam aiz muguras Kurzemē bēgļu gaitās ceļā uz Vāciju, varbūt gaida laivu uz Zviedriju? Vai viņa palikusi turpat Valmierā savā Rīgas ielas dzīvoklītī un turpinās mācīt nākamās skolēnu paaudzes? Visus latviešus Staļins jau nevar deportēt, kas tad paliks strādāt fabrikās un kas audzēs speķi un maizi? Bet runāja, ka amerikāņi un angļi nāksot Latvijai palīgā, kad sapratīs, kas Staļins par sabiedroto.

Rota jau runāja par iešanu mežā – tāpat kā Piektā gada revolūcijā. Kad melnā sotņa trakoja Latvijā un kad soda ekspedīcija ielauzās viņa mājā, ko irēja no vietējā muižnieka, Laimoņa vectēvs izlēca pa logu. Māju nenodedzināja, jo vectēvs nebija nekāds lielais revolucionārs – viņa galvenais grēks bija mācīt baznīcēniem dziedāt revolucionārās dziesmas ērģeļu pavadījumā; “Ar kaujas saucieniem uz lūpām” Laimonis zināja no galvas, vectēvs bija viņam iemācījis jau bērnībā. “... un asinis, kas nevainīgas uz balta sniega kvēloja...” viņš gandrīz sāka klusām dungot.

Laimonis negribēja domāt, kā viņa ģimenei šodien klājas – tad pārņēma vājums un sliktas nojautas. Vācu virsnieks netālu no viņa klusi prasīja – *Was ist geschehen?** Laimonim vajadzēja viņam atstāstīt, kas noticis. Viņš bija piekomandēts kapteinim Mejeram par izlūku, jo mācēja vāciski. Kad vācieši atņēma Latviju Padomju Savienībai, Laimonis ātri papildināja savas vācu valodas zināšanas

* Kas noticis? (*Vācu val.*)

un jau otrajā vācu okupācijas gadā gandrīz pareizi runāja vāciski. Vienīgi latviešu akcents liecināja, ka Laimonis nav īsts vācietis.

* * *

Kapteinis Dītrihs Mejers, pieplacis turpat sūnās pie mellenāja, uzmanīgi noklausījās Laimoņa teikto. Zeme elpoja svaigu gaisu, un kapteinis bija priecīgs, ka nesaņāca asiņaina kauja. Viņš šajā svešajā un bargas ziemas sasaldētajā zemē negribēja tikt aprakts: vienubrīd viņš iedomājās, kā tas būtu gulēt metru zem šī paša pleķa ar skatu uz augšu. Neko daudz jau neredzētu, jo melnā zeme spiestu plakstiņus ciet. Viņš sevi spēji aprāva – ko viņš domā? Nudien jāsāk uzmanīties! Vai viņu sāk pārņemt pārmērīgas miršanas bailes tagad, pēc trim austrumu frontē pavadītiem gadiem?

Bet ļoti negribējās nonākt krievu gūstā. Kā varētu aizmānīties atpakaļ uz Vācijas tuvāk pie sievas un diviem dēlēniem? Amerikāņu gūsts būtu labāks par krievu gūstu – gan jau tad mācētu izdzīvot. Bija vienkāršs frontes karavīrs, tādus taču nesoda! Aizsūtīja viņu kā jauniņu leitnantu 1943. gadā uz Krieviju tūlīt pēc tam, kad 6. armija pazuda Staļingradas melnajā caurumā – tagad kapteinis ar Dzelzs krustu! Viņš ar rūgtumu atcerējās, ka, nonācis frontē, dzirdēja, kā vecākie virsnieki neslēpa savas dusmas un vilšanos par to, kas ģenerālim Paulusam lika ieiet Staļingradā un pilsētu ieņemt par katru cenu – tā bija Mejeram pirmā politiskā skola, liels šoks, ka ar karu pret Krieviju un boļševikiem nav viss kārtībā. Viņa valdības propaganda nesakrita ar frontē redzēto un piedzīvoto – to jau arī varēja skaidri redzēt tepat *Letland*.

Beigās viņš vairs nepievērsa lielu uzmanību, ko teica Berlīne, bet drīzāk sāka domāt par dzīvi pēc kara.

Viņam nobrieda plāns, kā izvairīties no krievu gūsta. Ja jau notiek nepārtraukta atkāpšanās, tad, ja Vācijai tiešām būtu tie daudzzinātie brīnumieroči, tā varētu atkal pāriet uzbrukumā, tad līdz tam vajadzētu veidot latviešu bruņotas grupas, kas pēc Vācijas atkāpšanās varētu turpināt karu tepat Kurzemes mežos. Tad Vācijai būtu vieglāk atgriezties. Varbūt Vācija izlīgtu ar amerikāņiem un karš turpinātos pret boļševikiem?

Mejers būtu tas virsnieks, kam Kurzemes virspavēlniecība uzticētu gūt pasākumam atbalstu Berlīnē. Kad tas būtu nodrošināts, viņš kļūtu par Vācijas uzticības personu pie latviešu leģionāriem Kurzēmē. Viņš tos pazina, un tie viņu arī cienīja. Bija jau drusku pat apguvis latviešu valodu. Vismaz šo kārti viņš savai priekšniecībai varētu izspēlēt un cerēt, ka viņš tad arī tiks izraudzīts par plāna ziņnesi uz Berlīni.

Kamēr viņš uzturētos Vācijā, karš varētu arī beigties – zināms taču, ka amerikāņi jau ieņēmuši pusi Vācijas, vai? Bet tad viņš nekrīstu krievu gūstā un paliktu dzīvs! Viņš tīri labi zināja, kā Vācija apgājās ar krievu gūstekņiem, toties amerikāņu gūstekņi Vācijā tika ēdināti labāk par viņa zaldātiem!

Šī “ģeniālā plāna” dēļ kapteinis Mejers gandrīz nonāca paša valsts gūstā. To atceroties, viņam piere pārklājās ar sviedru lāsēm – gestapo nebija tā patīkamākā iestāde, ar kuru iepazīties. Viņu izglāba vācu ģenerālis Strenkenbaks, kas komandēja latviešu *Waffen SS* 19. divīziju. Viņš pirms dažiem mēnešiem tepat Kurzēmē piesprauda Mejeram pie krūtīm Dzelzs krustu.